

kezelést (sőt néha büntetőjogi beavatkozást is) igényelnek a betegesen gyengeakarúak — ezekre a vonatkozásokra is kitér a könyvecske.

Amint látható: a szerző megtárgyalja a kérdés összes vonatkozásait. Teljes tudományos hitelű mondanivalóit tömör, mégis könnyed formába öltöztette és ahol szükséges, jellemző, szemléletes példákkal világította meg; kis könyve ezért jó bevezetés az akaratlélektan és akaratnevelés szövevényes kérdéseibe.

Székely Károly.

Friedrich Reinöhl: Die Vererbung der geistigen Begabung. Leipzig. 1937. 280 lap, 79 ábrával.

Fajismeret és átörökléstan ma a fellendülés korát éli. E mellett szól a szakirodalomnak 11 (!) lapra terjedő felsorolása is. Ezzel támasztja alá a szerző is vállalkozását, mondván, hogy a szakirodalom túltengése ellenére még híján vagyunk olyan munkának, amely a régi és a legújabb kutatások legfontosabb eredményeit szemléltető és közérthető módon tárja a művelt olvasó elé. Ezt a feladatot, mint látni fogjuk, a szerző jórészt meg is oldotta. A gazdag anyagot tárgyi szempontok szerint csoportosítva 4 főfejezetben dolgozza fel. 1. Bevezetés: a szellemi tehetség fogalma és fejlődése, a kutatás története és nehézségei, célja és folyamata az embernél, az örökléstan általános elvei, a környezet és az emberj személyiség egésze (*Ganzheit*). 2. A szellemi tehetségek fajtái, megnyilatkozásai, irányai, különleges tehetségek; gyengeelméjűség, ikrek. 3. A jellem és a vérmérséklet tulajdonságai: kifejezésbeli jelenségek, a jellem anyaga, fajtái, szerkezete, felépítése; elmebajok, az ember nevelhetősége. 4. Embercsoportok és közös tulajdonságok: férfi és nő, embertípusok, társadalmi rétegek, fajok, a német nép.

Mint hogy a szellemi tehetségek átöröklése kényszer vagy lehetőség szempontjából szorosán kapcsolódik az ember nevelhetőségének kérdéséhez, mi a következőkben a könyv gazdag tartalmából főleg a neveléssel kapcsolatos, szinte közvetlen értékesíthető részeket ismertetjük röviden. Kezdjük az intelligencián, amelynek nevével szelében, sőt világszerte élnek s még inkább visszaélnék, fogalma sem kristályosodott ki egészen. Szerzőnk is megállapítja, hogy a németben nincs megfelelő szó számára, még legközelebb esik a *Verständnis* (55). A Magyar Nyelvvédő Könyv ezeket ajánlja: *értelmiség, eszesség, műveltség*, mi az *értelmesség* mellett foglalunk állást. Ezzel kapcsolatban a szerző az értelmesség korával, hányadosával és vizsgálatával foglalkozik: ez utóbbinál néhány fogyatékosra utal (59—61). A gyengeelméjűek bő tárgyalása után, akiknek neveléséről külön intézetekben kell gondoskodni, sorra kerülnek a kiváló értelmességűek: számuk nagyjában egyezik amazokéval. Galton, Woods és Mollison kutatásai a szellemi terheltségek átöröklését bizonyítják, Terman vizsgálatai pedig kiderítették, hogy már az iskolában kiválóan értelmes gyermekek ezt a fölényüket felnőtt korukban is megőrizték. Cox megállapította, hogy a lángelmék már ifjú (iskolás) korukban rendkívül értelmességet tanúsítanak. A jellem szó-

nak alkalmazása, fogalmának köre ép olyan változatos, mint az intelligenciáé (l. fent): Klages szerint, aki a jellem anyagát igyekezett kihámozni és a jellem felépítését vette közelebből szemügyre (érdekes példákkal 215. sk. II.), ez a személyiséggel egyenértékű, ugyanó a grafológiát is tudományos alapokra fektette.

Két fejezet közvetlenül érinti a pedagógiát és érdekli a pedagógust. »Az ember nevelhetősége« cím alatt először szövé teszi a környezet befolyását általánosságban; vannak egyéni élmények, ezeknél hatékonyabbak a tartós viszonyok, körülmények, még ezeknél is erősebb befolyással van a személyi környezet (család, község, közületek, hivatás, szellemi áramlatok). Ezzel kapcsolatban olvassuk: »Ma átéljük a nemzeti szociálizmus erős alakító erejét« (223), a vallásról pedig ennyit: »Az ember valamely felekezet tagja« (224). Ezután áttekinthetően foglalja össze a szükséges tervszerű nevelés lehetőségét, határait, eredményeit, számos az életből vett tanulságos eset kíséretében. »A személyiség központja a természeti, faji lényeg (Artung)«: végső ponton ezen fordul meg a nevelés sikere. Rendszerint túlsokat »prédikálnak« a cselekvés rovására, fontos a gyermek egyéniségének idejekorán való felismerése és a fogékony fejlődési korok felhasználása; a családi, iskolai és önnevelés mellett a pártnevelést (*Partei-erziehung*) is említi: ez ma homloktérben van, felöleli az egész ifjúságot, célja testi derekasság (*Ertüchtigung*), világnézeti és jellembeli iskolázás és nevelés. »Ez a munka része a *Führer* hatalmas, a német nép egységének megteremtésére irányuló feladatának« (231). Ez a nemzeti, sőt államilkötő és fenntartó szempont könyvünk több helyén megnyilatkozik: így a 87. lapon; ahol a kiváló tehetségek számára szervezett német vezető iskolákról (*Führerschulen*) emlékezik meg, majd még részletesebben a hazafias, önérzetes szellemtől áthatott »A német nép« című zárófejezetben, amely ezzel a mondattal végződik: »Örülünk, hogy németek vagyunk és korunk nagy alakulófélben rejló levését (*Werden*) tudatosan és cselekvően akarjuk együttélni.« (263)

A bíráló figyelmét nem kerülte el a jeles munka két kisebbrendű, mert alaki fogyatkozása. Az egyik a különböző fogalomköröknek aránytalan terjedelmű tárgyalása (pl. gyengelméjük, ikrek, ami a szerző saját kutató területeire vezethető vissza, lásd Irodalom. 271. lap). A másik az előadás egyenetlensége, amely hol népszerű, hol pedig már érinti a tudományos szintjét.

hf.

Stirnemann F.: Psychologie des neugeborenen Kindes. Zürich, 1940. Rascher 108. lap.

Stirnemann luzerni gyermekorvos munkásságával a múlt század elején megindult újszülött-lélektani vizsgálat új irányt vett. Az újszülöttek lelki-jelenségeit, helyesebben a bizonyos fizikai ingerek kiváltotta hatásokat vizsgálva a szerző elveti az »objektív-lélektan« egyoldalú reflex elméletét. Megfigyeléseiből és kísérleteinek eredményeiből azt a következtetést vonja le, hogy a külső hatásokkal szemben való magatartásnak személyi jegyei